

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ 2011

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Α' σειρά εξετάσεων

Ημερομηνία: Πέμπτη, 19 Μαΐου 2011

Διάρκεια: 2.30ΟΔΗΓΙΕΣ

- Στη βαθμολόγηση συνυπολογίζονται η ορθογραφία, η στίξη, η έκφραση και η γενική εμφάνιση του γραπτού.
- Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **τέσσερα (4) μέρη**. Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα πάνω στις σφραγισμένες κόλλες αναφοράς που θα σας δοθούν και όχι στο εξεταστικό δοκίμιο.
- Το γραπτό αποτελείται από **πέντε (5) σελίδες**.

ΜΕΡΟΣ Α' : ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)**

Η διαρκής παρέκκλιση του ρόλου της τηλεόρασης από αυτόν που έχει ταχθεί να διαδραματίζει, την προσφορά ενημέρωσης και ψυχαγωγίας στους δέκτες της και η εκτροπή του τελευταία στην “επίλυση θεμάτων”, των οποίων η αντιμετώπιση ανάγεται στην αρμοδιότητα των υπηρεσιών του κρατικού τομέα, αποκαλύπτει τη σύγχυση των κοινωνικών ρόλων στην ελληνική κοινωνία του σήμερα, η οποία αφελώς αναζητεί τη θεραπεία των προβλημάτων της στην υποκριτική πανάκεια των τηλεοπτικών ΜΜΕ.

Ολοένα και περισσότερο πυκνώνουν στον ορίζοντα του τηλεοπτικού μας τοπίου οι περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες η τηλεόραση, σ' έναν από τους πολλαπλούς ρόλους που διεκδικεί αυθαίρετα για λογαριασμό της, επιδεικνύει ένα δήθεν κοινωνικό πρόσωπο, μέσω του οποίου ανταποκρίνεται στην “επαιτεία” του αφελούς πολίτη για αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος του και αυτοθαυμάζεται ότι μόνο αυτή, με τη δύναμη επιρροής που διαθέτει, μπορεί να μη συνθλίβεται στις μυλόπετρες των γραφειοκρατικών μηχανισμών, αλλά να τις υπερβαίνει και να δρα άμεσα και αποφασιστικά. Ο απατηλός συγχρονισμός ανάμεσα στη “άνθρωπη” τηλεόραση και στο “απάνθρωπο” κράτος κερδίζει σταδιακά έδαφος στη συνείδηση των πολιτών, που θεωρούν σημείο αναφοράς για τα προβλήματά τους όχι τις υπεύθυνες κρατικές λειτουργίες, αλλά τη δημοσιοποίησή τους μέσα από τα “φιλεύσπλαχνα” τηλεοπτικά παράθυρα, τα οποία εμπορεύονται ελπίδες και πουλάνε προσδοκίες με το αζημίωτο.

Το όφελος νοείται εκατέρωθεν για τα τηλεοπτικά κανάλια ως αύξηση της τηλεθέασης καθώς ο μελοδραματικός τρόπος παρουσίασης εξατομικευμένων προβλημάτων, στοχεύοντας στον ψυχισμό του δέκτη και, επικαλούμενος το συναίσθημά του και όχι τη λογική του, τον συγκινεί και τον αφυπνίζει στο μέτρο και το βαθμό που ανακαλύπτει την προβολή του δικού του εαυτού στην τηλεοπτική εικόνα αλλά και για τον πολίτη, που εθίζεται στην αντίληψη ότι δικαιούται να χρησιμοποιεί την τηλεόραση ως το μέγιστο μέσο άσκησης πίεσης.

Το φαινόμενο αυτό είναι εκφυλιστικό. Πέραν του ότι προβάλλει την εικόνα μιας πανίσχυρης τηλεόρασης, που μπορεί να επεμβαίνει δυναμικά στα κέντρα λήψης των αποφάσεων υπέρ των ανυπεράσπιστων πολιτών, υποδηλώνει και το έλλειμμα κράτους με κοινωνικό πρόσωπο, το οποίο υποκαθίσταται από το τηλεοπτικό κράτος ή αναγκάζεται να ενδώσει στην πίεση της τηλεοπτικής κάμερας, που καταγράφει την απελπισία ή και τον εκβιασμό την οποία ασκούν ορισμένοι πολίτες μέσα από έσχατες μορφές διαμαρτυρίας και οριακές μεθοδεύσεις, ενίοτε κωμικοτραγικές, όπως η απειλή της αυτοκτονίας ή της αυτοπυρπόλησης. Κάποτε αγνοί ιδεολόγοι αυτοπυρπολούνταν για τις ιδέες τους και τα ιδανικά τους, διαμαρτυρόμενοι για τη διάψευσή τους.

Σήμερα πολίτες απειλούν ότι θα αυτοπυρποληθούν για την επίλυση κάποιου ατομικού ή συντεχνιακού τους προβλήματος υπό την προϋπόθεση ότι τους παρακολουθεί το βλέμμα του “μεγάλου αδελφού”, της πανταχού παρούσας τηλεοπτικής κάμερας. Ανάγεται έτσι η ζωή σε θέαμα και ενθαρρύνεται η εξατομικευμένη δράση εκεί, όπου έπρεπε να λειτουργεί η συλλογική έκφραση και η ομαδική συνείδηση. Επομένως, δίκαια η ελληνική κοινωνία θεωρεί επικίνδυνη την κατάσταση αυτή.

Την ευθύνη ενός τέτοιου φαινομένου πρέπει να αναζητήσει κανείς τόσο στον τρόπο λειτουργίας της τηλεόρασης όσο και σε εκείνον του κράτους. Το ατομικό πρόβλημα τηλεοπτικά περισσότερο εμπορεύσιμο αποκτά προτεραιότητα έναντι του συλλογικού και πρωτοκαθεδρία στα σκοπίμως παρεκκλίνοντα από κάθε έννοια ιεράρχησης των ειδήσεων τηλεοπτικά δελτία. Από την άλλη πλευρά παρακολουθούμε το κράτος να ενεργοποιείται υπό την πίεση της δημοσιοποίησης και υπό την απειλή της έκθεσης από την αδυσώπητη τηλεοπτική κάμερα, όταν χρέος του είναι να διεκδικεί για τον εαυτό του την πρωτοβουλία του κοινωνικού προσώπου και να μην εκχωρεί έστω και μέρος του ρόλου του αυτού στο τηλεοπτικό κράτος.

Ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου της τηλεόρασης, που απλώνεται επικίνδυνα σε περιοχές και σε πεδία στα οποία δεν ετάχθη, εκμεταλλευόμενη την αδράνεια και την απουσία της πολιτείας σε θέματα κοινωνικής ευαισθησίας, φαίνεται ότι είναι αναγκαίος. Αλλά και το κοινωνικό προφίλ του κράτους απαιτείται να ενδυναμωθεί. Έτσι, αφενός θα ακυρωθεί η φιλάνθρωπη εικόνα της τηλεόρασης, αφετέρου θα ενισχυθεί στη συνείδηση του πολίτη η άποψη ότι υπάρχει γι’ αυτόν. Παράλληλα, θα εμπεδωθεί η αντίληψη ότι σημείο σ’ ὁράς για τους αγώνες και τις αγωνίες αλλά και για τα προβλήματα του ατόμου δεν μπορεί να είναι η εικονική πραγματικότητα των σκοπιμοτήτων. Αντίθετα, λύση αποτελούν μόνο οι κοινωνικές λειτουργίες μιας εύρυθμης λειτουργικά δημοκρατίας.

Χρ. Κοκκοτά , Τηλεοπτική πανάκεια, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ

Λεξιλόγιο:

παρέκκλιση = παρεκτροπή

επαιτεία = ζητιανιά

πανάκεια = φάρμακο για όλες τις ασθένειες

εκφυλιστικό = διεφθαρμένο

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου σε 100 – 120 λέξεις. (μονάδες 8)

A2. «Ανάγεται έτσι η ζωή σε θέαμα και ενθαρρύνεται η εξατομικευμένη δράση εκεί, όπου έπρεπε να λειτουργεί η συλλογική έκφραση και η ομαδική συνείδηση.» .

Να αναλυθεί η πιο πάνω θέση σε έκταση μιας παραγράφου περίπου 80 λέξεων. (μονάδες 6)

A3. Να αναφέρετε σε συντομία, σύμφωνα με το συγγραφέα, ποιο είναι το χρέος ενός δημοκρατικού κράτους απέναντι στους πολίτες του, όταν αυτοί απειλούνται από τα ΜΜΕ. (μονάδες 6)

ΜΕΡΟΣ Β' : ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B1. Να δώσετε από ένα **συνώνυμο** για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις:

- απατηλή
- αφυπνίζει

(μονάδες 4)

B2. Να δώσετε από ένα **αντίθετο** για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις:

- έλλειμμα
- διάψευση

(μονάδες 4)

B3. Να σχηματίσετε ένα **παράγωγο ουσιαστικό** και ένα **παράγωγο επίθετο** από τα πιο κάτω ρήματα:

- εθίζεται
- επεμβαίνει

(μονάδες 2)

- Ως πρόεδρος του κεντρικού μαθητικού συμβουλίου του σχολείου σου, να γράψεις μια επιστολή στο Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου στην οποία, να παραθέσεις τις πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις που αποδεικνύουν ότι η τηλεόραση και τα ΜΜΕ γενικότερα έχουν παρεκκλίνει από το βασικό τους ρόλο και να εισηγηθείς τρόπους για τη σωστή και αποτελεσματική λειτουργία τους.

(Εκταση 350 – 400 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Δ': ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΡΩΤΟ: Το Μοιρολόγι της Φώκας, Αλ. Παπαδιαμάντης

Και η φώκη, καθώς είχεν έλθει έξω εις τα ρηχά, ηύρε το μικρόν πνιγμένον σώμα της πτωχής Ακριβούλας, και ήρχισε να το περιτριγυρίζη και να το μοιρολογά, πριν αρχίση τον εσπερινόν δείπνον της.

Το μοιρολόγι της φώκης, το οποίον μετέφρασε εις ανθρώπινα λόγια εις γέρων ψαράς, εντριβής εις την άφωνον γλώσσαν των φωκών έλεγε περίπου τα εξής:

Αυτή ήταν η Ακριβούλα
η γυιόνα της γρια-Λούκαινας.
Φώκια 'ναι τα στεφάνια της,
κοχύλια τα προικιά της...
κι η γριά ακόμη μοιρολογά
τα γεννοβόλια της τα παλιά.
Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό
Τα πάθια και οι καημοί του κόσμου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

- Δ1.** Να εξηγήσετε γιατί το μοιρολόγι της φώκας προσφέρει περισσότερη συγκίνηση από το αντίστοιχο της γριάς Λούκαινας. (μονάδες 6)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: «Επί Ασπαλάθων...» Γ. Σεφέρη

Ήταν ωραίο το Σούνιο τη μέρα εκείνη του Ευαγγελισμού
πάλι με την άνοιξη,
ί' οστά πράσινα φύλλα γύρω στις σκουριασμένες πέτρες
το κόκκινο χώμα κι ασπάλαθοι
δείχνοντας έτοιμα τα μεγάλα τους βελόνια
και τους κίτρινους ανθούς.
Απόμακρα οι αρχαίες κολόνες, χορδές μιας άρπας αντηχούν ακόμη...

Γαλήνη.
- Τι μπορεί να μου θύμιζε τον Αρδιαίο εκείνον;
Μια λέξη στον Πλάτωνα θαρρώ, χαμένη στου μυαλού
τ' αυλάκια
τ' όνομα του κίτρινου θάμνου
δεν άλλαξε από εκείνους τους καιρούς.
Το βράδυ βρήκα την περικοπή:
«τον έδεσαν χειροπόδαρα» μας λέει
«τον έριξαν χάμω και τον έγδαραν
τον έσυραν παράμερα τον καταξέσκισαν
απάνω στους αγκαθερούς ασπάλαθους
και πήγαν και τον πέταξαν στον Τάρταρο, κουρέλι».

Έτσι στον κάτω κόσμο πλέρωνε τα κρίματά του
ο Παμφύλιος Αρδιαίος ο πανάθλιος Τύραννος.

31 Μαρτίου 1971

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

- Δ2. Να αναφέρετε τους συνειρμούς που γίνονται στο μυαλό του ποιητή σύμφωνα με το πιο πάνω ποίημα. (μονάδες 8)
- Δ3. Να εξηγήσετε με ποιο τρόπο συνδέεται το ποίημα με την εποχή που γράφτηκε. (μονάδες 4)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΡΙΤΟ: «Κυπριακή Συμφωνία» Θοδόση Πιερίδη

[...]

Εδώ θα μείνει μόνο ετούτο το καράβι
το σκαρωμένο από πέτρα και χόμα κι ανθρώπους.
θα μείνει - και τριγύρω του ερωτιάρικα
της Κύπριδας θ' αφροκοπά η ανάλαφρη άφρη.

θα μείνει απάνω του το μέγα ετούτο φως
πιο αψύ κι απ' το κρασί - πιο μαλακό
κι απ' το ψωμί - πιο αράγιστο κι απ' το διαμάντι
πιο διάφανο κι απ' τη σταγόνα της δροσιάς
χίματα στα πέταλα του ρόδου.[...]

Κυπριακή συμφωνία, 1956

ΕΡΩΤΗΣΗ:

- Δ4. Να αποδώσετε τη φυσιογνωμία της Κύπρου όπως παρουσιάζεται στους πιο πάνω στίχους. (μονάδες 4)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ: Το τέλος της μικρής μας Πόλης, Δ. Χατζή

(μονάδες 8)

Απόσπασμα 1:

«...Έτσι πήγε κάποτε ο πρώτος ταμπάκος, στάθηκε στο παζάρι και πούλησε το κυνήγι του - ύστερα πήγανε κι άλλοι. Πίσω του εκείνη τη μέρα οι σάλπιγγες των νέων καιρών γκρέμιζαν από θεμέλια τα τείχη της ταμπάκινης Ιερικής μέσα σε πανδαιμόνιο απ' ουρλιαχτά μηχανών. Κόντευε η άνοιξη και πάνω απ' τη λίμνη κοπάδια αγριόχηνες τραβούσανε πια για ψηλότερα. Σαν τρομαγμένα κι αυτά...»

Ο Σιούλας ο Ταμπάκος

ΕΡΩΤΗΣΗ:

- Δ5. Να αποδώσετε το βαθύτερο νόημα που επιδιώκει ο συγγραφέας να δώσει μέσα από το πιο πάνω απόσπασμα και να το συσχετίσετε με τον τίτλο του βιβλίου. (μονάδες 4)

Απόσπασμα 2:

- Συγχώρεσέ με, εγώ δεν τους ήξερα - δεν ήξερα εγώ πλούσιοι και φτωχοί. Είδα. Κ' ήρθα να σου το πω...

Σηκώθηκε. Έκανε το σταυρό της - δεν έκλαιγε. Έκλεισε την πόρτα της εκκλησίας και ξαναβγήκε στο δρόμο. Είδε το σπίτι της, απείραχτο απ' την μπόμπα που χε πέσει πιο πέρα. Τράβηξε τον ανήφορο για το μαχαλά. Οι σειρήνες σφυρίζανε λήξη.

Στην πλατεία του μαχαλά οι γυναίκες είχαν μαζωμένες πάλι, κρατώντας τα παιδιά τους απ' το χέρι. Αυτή κάθισε στην άκρη, σ' ένα πεζούλι, ασάλευτη, αδάκρυτη. Οι γυναίκες την κοιτούσαν - η αγαπημένη μορφή της είχε ρουφηχτεί, τα χρόνια, τα βάσανα τη σημάδευαν τώρα. Τις κοίταξε κι αυτή - τα μάτια της γλυκάθηκαν λίγο.

- Να με συγχωράτε, τους είπε. Εγώ δεν ήξερα τίποτα – δεν ήξερα τίποτα τι πλούσιος τι φτωχός... Και για το κελάρι δεν ήξερα...

Σηκώθηκε, τους ξανακοίταξε όλους, χάιδεψε ενός παιδιού το κεφάλι, σταύρωσε τα χέρια της μέσα στο σάλι και πήρε αργά τον κατήφορο για το σπίτι της. Στην πόρτα στάθηκε, κοίταξε πάλι πάνω και κάτω το δρόμο. Είταν έρημος πάλι.

Μπήκε σπίτι της και ποτέ πια δε βγήκε από κει. Έπεσε στο στρώμα.

Η θεία μας η Αγγελική

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Δ6. Η θεία μας η Αγγελική είναι από τους πιο ανθρώπινους χαρακτήρες του έργου. Να αναφέρετε σε ποια τραγική διαπίστωση προβαίνει σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα.(μονάδες 4)

Ο Διευθυντής

Σταύρος Γρηγορίου